

PP ID nr. 47528 Gerontologi

Afsender:

Dansk Gerontologisk Selskab

Tornebuskegade 7 1. sal

1131 København K

ISSN: 1604-8644



S/S Bjørnebanden giver aldrig op!

Veteraner og veteranskibe renoverer og renoveres i Helsingør Havn. En af de 30 pensionister, som arbejder frivillig for sagen, er Jonathan Schwartz, der er Ph.D., lektor emeritus, født i Detroit i USA i 1936. Han har undervist på det Samfundsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet fra 1970 til 2003, hvor han gik på pension

I Helsingør Statshavn ligger et gammelt dampskib, som er bundet til molen. Navnet på dampskibet er S/S Bjørn, og hun har netop fejret sin 100 års fødselsdag. Den høje sorte skorsten med den brede gule ring, og det firkantede brunlakerede styrehus foran skorstensrøret kunne inspirere småbørn til at tegne skibet. Det eneste, der mangler, er kul-sort røg fra skorstenen og et dansk flag i masten.

Dampmaskiner i lokomotiver og skibe virker fuldstændig antikke i det 21. århundrede. De er ægte "veteraner" og pensionister fra forlængst udgåede arbejdspladser. Bjørnen var et kendt syn i Randers Fjord, hvor hun gjorde tjeneste som isbryder og bugserbåd fra 1909 til 1981. Siden har hun ventet på at blive sat i stand, og nu efter to år i Helsingør Havn bliver det vanskelige arbejde med reparationer og fornyelser udført af et hold frivillige arbejdere, omkring 30 mænd, som også er "veteraner" fra tidligere danske skibsværfter.

I dag ser man S/S Bjørn på baggrund af ikke bare Kronborg, men også bunker af murbrokker fra nedrivningen af skibsværftet. To historier forenes således i Helsingør Havn. Den ene er den fortsatte historie om Danmarks ældste propeldrevne dampskib, og den anden er historien om, hvordan danske skibsværftarbejderes færdigheder fortsat udvikler sig. Begge er fortællinger om vedligeholdelse og omhu, om fællesskab og udholdenhed.

De frivilliges alder er omkring 70 år.

Arbejdet med S/S Bjørn afspejler således et afgørende skift fra konkurrencepræget lønarbejde på et kommercielt skibsværft til det frivillige arbejde på et veteranskib. De fleste af mændene har haft arbejde på forskellige skibsværfter, som nu er nedlagte. Mange har også arbejdet som sømænd. Det er en forskelligartet arbejdsstyrke: maskinister, smede, riggere, malere, elektrikere og tømrere. Jeg er en af de meget få ufaglærte medlemmer af gruppen. Mit arbejde er i kategorien: "på pladsen".

En typisk arbejdsuge på S/S Bjørn består af tirsdage og torsdage kl. 9 -14. Der er frokostpause kl. 11, som holdes i Bjørns værksted ca. 1/2 km. fra skibet. Vi cykler tit til og fra skibet. Når vi skal flytte tunge dele eller tømmer, bruger vi en håndtrukket arbejdsvogn, som dem der blev brugt på skibsværftet. Arbejdet og arbejdsstyrken er altså ikke bare forskelligartet, men også opdelt mellem skib og værksted. Mændene arbejder som regel i små hold på to eller tre, men mange arbejder også alene. Under alle omstændigheder foretrækker de uafhængighed. De konsulterer hinanden, hvis der opstår problemer. Til forskel fra en konventionel arbejdsplads er det frivillige arbejde fri for overvågning af en ledelse.

Arbejdstempoet er andante, ikke allegro! Der er ingen kaffepauser, fordi mændene får den hvile, mad, drikke og selskab, som de behøver ved frokostpausen. Det er den eneste lejlighed, hvor man er sikker på at se hele gruppen samlet.

Torsdag kl.11 hører man tit spørgsmålet: Er der nogen, der har fødselsdag i dag? Der er næsten altid en, der har fødselsdag. Vi står op og synger børnefødselsdagssangen. Kl. 11.30, efter vi har spist, ringer et medlem af bestyrelsen på skibsklokken til det ugentlige møde. Vi hører rapporter om det sidste nye og planer for de kommende uger. Der stilles spørgsmål, og svarene diskuteres. Meget vigtigt og højtideligt er oplæsningen af hilsner fra de kolleger, der ligger på hospitalet. Dette er en af de få gange, hvor arbejdsholdets alder og helbred er fremmest i tankerne.

S/S Bjørnebanden i Helsingør nærer en dyb respekt for og stolthed over det traditionelle håndværk, samtidig med at der udvises indbyrdes solidaritet. At restaurere et gammelt dampskib kan ved første øjekast virke som en overdreven nostalgier for fortiden. Men arbejdet udtrykker en forpligtelse over for fortid og fremtid. Det holder et kollektivt projekt i live, ikke bare ved at bruge gamle færdigheder, men også ved at lære "nye, autentiske" færdigheder. Fx bruger vi nagler til at reparere skroget på S/S Bjørn. Her er et team på fire arbejdere nødvendigt. Det er en aktivitet, der både er en restaurering og en form for innovation. Og hvis alt går vel, vil S/S Bjørn sejle ved egen dampkraft før slutningen af år 2009.

Jonathan Schwartz

*Oversat fra engelsk af
Bithe Bech-Jørgensen*

Næste nummer af Gerontologi kommer i december 2009